

Digitális „gyermekrajz”: a vizuális képességek fejlődése az Új Képkorszakban

Kárpáti Andrea, ELTE TTK, Tudománykommunikáció Központ és UNESCO Chair for Multimedia in Education, andreakarpati.elte@gmail.com

A vizuális képességek vizsgálata napjainkban része lett az informatikai kompetencia kutatásának. ([UNESCO Digital Literacy Policy Brief](#), 2011), hiszen az informatikai írástudáshoz térszemlélettől a hatásos képi kifejezésig és rugalmas memóriáig, a színérzékeléstől a mozgóképek értelmezéséig sokféle vizuális képességelem szükséges. Az előadás egy tavaly lezárult országos vizuális kompetencia vizsgálat alapján ([Kárpáti és Gaul, 2011](#)) áttekinti a gyermekrajz-fejlődési modelleket és röviden kitér az ezekre alapuló fejlesztő módszerekre is. A klasszikus modellek: a vizuális képességrendszer kibontakozásának lineáris vagy spirális módjai, az iskola hatására megtorpanó fejlődési ívet megjelenítő U alakú fejlődésképet mutató és a több érzékszerv együttes működését vizsgáló multiszenzoriális modellek eredményei alapozzák meg a média kompetenciát a vizuális alkotás és befogadás részképességeivel együtt értelmező, kortárs kutatási koncepciókat.

A „digitális gyermekrajz” a számítógéppel segített alkotó és elemző módszereket használó *poliszenzoriális modell* ([Kindler és Darras](#), 1997, 2010) a gyermekrajzot multimediális kifejezési formaként kezeli. A modell lényege a rajzolás kapcsolatainak feltárása a beszéddel, a gesztusnyelvvel (színjátsszással) és a társművészetek világával. A *plurimediális*-nak, azaz több médiumban működőnek is nevezett modell legfőbb érdeme, hogy a rajzok mellett a gyermekek más vizuális megnyilvánulásai: a plasztikák, építmények, tárgyak, kollázsok és asszemblázsok (a természetben vagy az emberi környezetben "talált tárgyak" felhasználásával készült kompozíciók) és a digitális művek szintén helyet találnak. (Vö. "[digital art education](#)", "[media arts education](#)") A szerzők szerint a kisgyermek-korban igen meggyőzők - a firkákat valóban lényeges módon, tartalmilag egészítik ki a rajzolás kísérő illetve a kész művet "nagyarázó" gesztusok, hangok, szövegek. Hasonlóan lényegi, a jelentéshez közelebb vivő, az alkotást kiegészítő *intermediális* kapcsolatot más vizsgálatainkban ([Kárpáti, 2005](#)) a kamaszkorban sikerült felfedeznünk. A Darras-Kindler modell nem kutatja a 12 éven felüliek vizuális nyelvét. Tovább fejlesztve azonban alkalmas arra, hogy a képi kifejezés határait tágítva a kamaszok nehezen megfejtető, több rétegű, szöveggel, zenével kiegészített, értelmezett intim műveit.

A modell pedagógiai jelentőségét növeli, hogy az alapjául szolgáló eszmerendszer nem egy esztétikai, szociológiai vagy éppen politikai eszmeáramlatból, hanem a vizuális művészetek fejlődéséből ered. A 20. század utolsó éveiben egyértelművé vált, hogy a képzőművészet egyedisége összeegyeztethető a géppel alkotott képek: a digitális kultúra, a művészi multimédia alkotás határtalan másolhatóságával. új értékelési szempontok jelentek meg, amelyek az esztétikai színvonalat, a gondolati tartalmat és a kreatív kompozíciót akkor is nagyra becsülték, ha nem a megszokott márványban vagy olajban öltött testet. A *Vizuális kultúra* esztétikai nevelési irányzata (pl. [Duncum](#), 2001, [Freedman](#), 2003, [Bodóczky](#), 2003) ma világszerte a legelterjedtebb rajzpedagógiai irányzat. Egyszerre tanítja a mindennapi képi nyelvhasználatot és a fontosabb ábrázolási konvenciókat, bevezet a művészeti stílusok elemzésének módszereibe, de nem hagyja említés nélkül a kortárs, az alkotómódszerek és műfajok közötti átmenetet megengedő, *intermediális* műveket sem.

A fiatalok képalkotásra alkalmas, bármely géppel készült és hagyományos vagy internetes eszközökkel megosztott képei és tervei, blogjai és személyes oldalai, éppolyan spontán, változatos és kifejező alkotások, mint a kisebbek rajzai, festményei vagy gyurma-figurái. A lényeg az, hogy a számítógéppel a képalkotási kedv minden korábbinál jelentősebbé vált. Ez az új alkotói magatartás feltétlenül befolyásolja a vizuális képességrendszer egészét. ([Kárpáti, 2011](#))